ארץ של אלמנות

דוריס סלסדו עוסקת בטראומה הקיבוצית הקשורה במשטרים טוטליטארים בקולומביה. גבריאלה ווינשנקר כותבת על הרטרוספקטיבה האמריקאית הראשונה של האמנית במוזיאון הגוגנהיים בניו יורק.

סקירה מאת גבריאלה ווינשנקר ספטמבר 30, 2015

התערוכה הרטרוספקטיבית של האמנית הקולומביאנית דוריס סלסדו (Salcedo) במוזיאון הגוגנהיים בניו יורק מתחבאת ב״גלריות המגדל״, המפוזרות בין כל קומותיו של המוזיאון. אל התערוכה מגיעים דרך מסדרונות צדדיים, שיוצאים כמו סוגריים מהמשפט המתעגל שהוא הספירלה האיקונית של המוזיאון.

דוריס סלסדו, מראה הצבה: דוריס סלסדו, מוזיאון סולומון ר. גוגנהיים, ניו יורק. 26 יוני - 12 אוקטובר, 2015, צילום דייויד הלד © קרן סולומון ר. גוגנהיים

[1]דוריס סלסדו, Piel de Flor A

מראה הצבה: דוריס סלסדו, מוזיאון סולומון ר. גוגנהיים, ניו יורק. 26 יוני - 12 אוקטובר, 2015
צילום דייויד הלד © קרן סולומון ר. גוגנהיים

נתחיל מהסוף: "Piel de Flor A", העבודה שחותמת את התערוכה, היא עור שעשוי מפרחים. ״פלוֹר״ משמעו פרח ו״פייל״ משמעו עור, אך ביחד, יוצרות שתי המילים ביטוי בספרדית, שמשמעותו היא רגשות המבעבעים קרוב לפני השטח. לעומת היופי והפואטיקה הטמונים בביטוי, הפסל עצמו מטריד - זהו עור תלוש, מדמם ופורנוגרפי, שמשתלט בשיפוליו על רצפתו של חדר שלם, ונראה כאילו ממשיך לגדול. העבודה עשויה מאות אלפי עלי כותרת של ורדים אדומים, שסלסדו וצבא של אסיסטנטים שימרו בגליצרין וקולגן ותפרו ידנית זה לזה [2]בחוט כירורגי. בסופו של דבר, זהו תכריך קבורה סימבולי לאחות כלשהי, שנרצחה בעינויים במרתף קולומביאני כלשהו, בגלל דבר כלשהו שעשתה.

דוריס סלסדו, Piel de Flor A (פרט), 2014, עלי כותרת של ורדים וחוטים, 1333.5x 650 ס"מ, אוסף ד. דסקלופולוס, מראה הצבה: דוריס סלסדו, המוזיאון לאמנות עכשווית שיקגו, 21 בפברואר - 24 במאי, 2015, צילום: פטריציה טוסי **[3]**

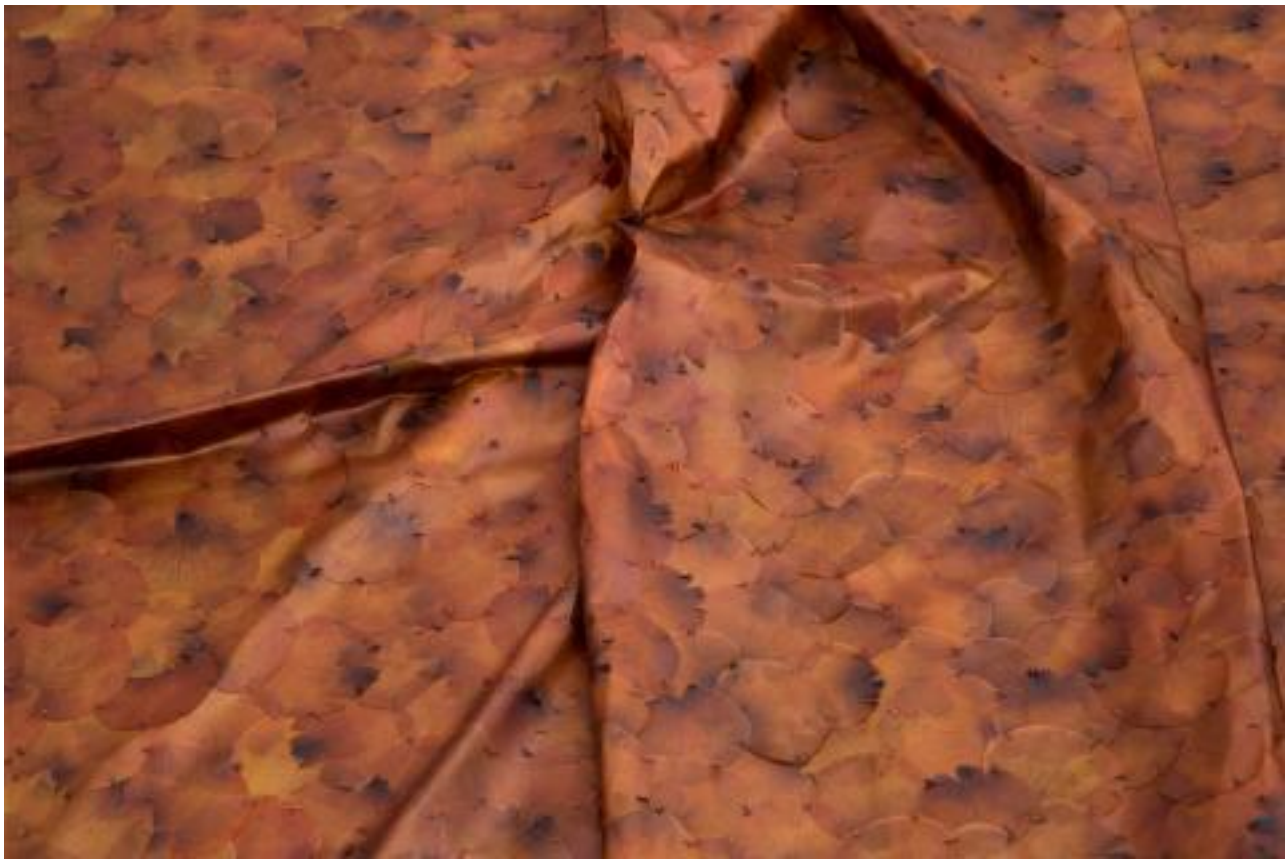

[4]דוריס סלסדו, Piel de Flor A (פרט)
,2014עלי כותרת של ורדים וחוטים, 1333.5x 650 ס"מ
אוסף ד. דסקלופולוס, מראה הצבה: דוריס סלסדו, המוזיאון לאמנות עכשווית שיקגו, 21 בפברואר - 24 במאי, 2015
צילום: פטריציה טוסי

מישהי כלשהי, שקרה לה דבר נורא: זו רמת הפירוט הפוליטי-דמוגרפי-כרונולוגי שסלסדו מספקת בעבודות שלה. זה אולי מובן מאליו לדרום-אמריקאים, אבל עבור צופים מתרבויות אחרות, חשוב ללמוד מילה בסיסית בלקסיקון הפוליטי-היסטורי של אמריקה הלטינית - "Desaparecidos". התרגום המילולי של המילה הוא "נעלמים", אבל, למעשה, אלה "מועלמים": גברים, נשים וילדים, שנעלמים יום אחד מבלי להותיר סימן, ובמקרה הטוב מוצאים את גופותיהם בקברי אחים. הם נחטפים, מעונים ונרצחים בגלל ששמם הופיע באיזו רשימה הקושרת אותם לפעילות חתרנית נגד המשטר, הצבא או ארגון פשע. אם זה נשמע למישהו כמו הסבר כללי מדי, זה בדיוק מאחר שהסיבות ל"העלמותם" של אותם אנשים הן כלליות ובלתי אישיות,

והרצח המתלווה אליה הוא שיטתי ואנונימי.

סלסדו היא אמנית פוליטית במובן הנחרץ ביותר של המילה, והאמנות שלה כמעט תמיד מגיבה על אסון מסוים, שקרה לאנשים מסוימים במקום מסוים. הבעיה היא, שהאסונות שהיא מדברת עליהם קרו כל כך הרבה פעמים מסוימות לכל כך הרבה אנשים מסוימים, שאם נתחיל למנות את השמות והתאריכים זה יימשך לנצח. והכי חשוב לסלסדו - האירוע הטראומטי יישאר "שם", בארץ רחוקה עם בעיות פוליטיות זרות, ולא "כאן", בעולם בו אנו חיים, בו אלימות בלתי נתפשת מתרחשת באופן יומיומי. העבודה היחידה בתערוכה שמתקשרת ישירות עם מושג המועלמים היא מיצב בשם "Atrabiliarios" (מילה שאפילו סלסדו לא יכולה לתרגם [5]), אשר במרכזו נמצאות נעלי נשים שנמצאו בקברים קוקלטיביים. את הנעליים הללו קוברת סלסדו בקירות המוזיאון, בתוך נישות מכוסות קרום חצי-שקוף, העשוי מקיבות של פרות. הצבה זו מזכירה נישות של קדושים מעונים בכנסיות, אולם אצל סלסדו לא מופיעים שמות, תאריכים או ציוני מקום לצד הנעליים. כל שאנו יודעים הוא שנעליים מסוימות היו שייכות לאישה שאהבה נעלי בובה שחורות, ונעליים אחרות היו שייכות למישהי שמידת נעליה היתה 38.

דוריס סלסדו, Atrabiliarios (פרט), 1992-2004 נעליים, קיר גבס, צבע, עץ, סיבי חיות וחוטים כירורגיים, נישות ו-40 קופסאות, מידות משתנות, מוזיאון סן פרנסיסקו לאמנות מודרנית, קרן רכישות: מתנת קרלה אמיל וריץ' סילברסטין, פטרישה וראול קנדי, איליין מקאון, ליסה וג'ון **[6]**

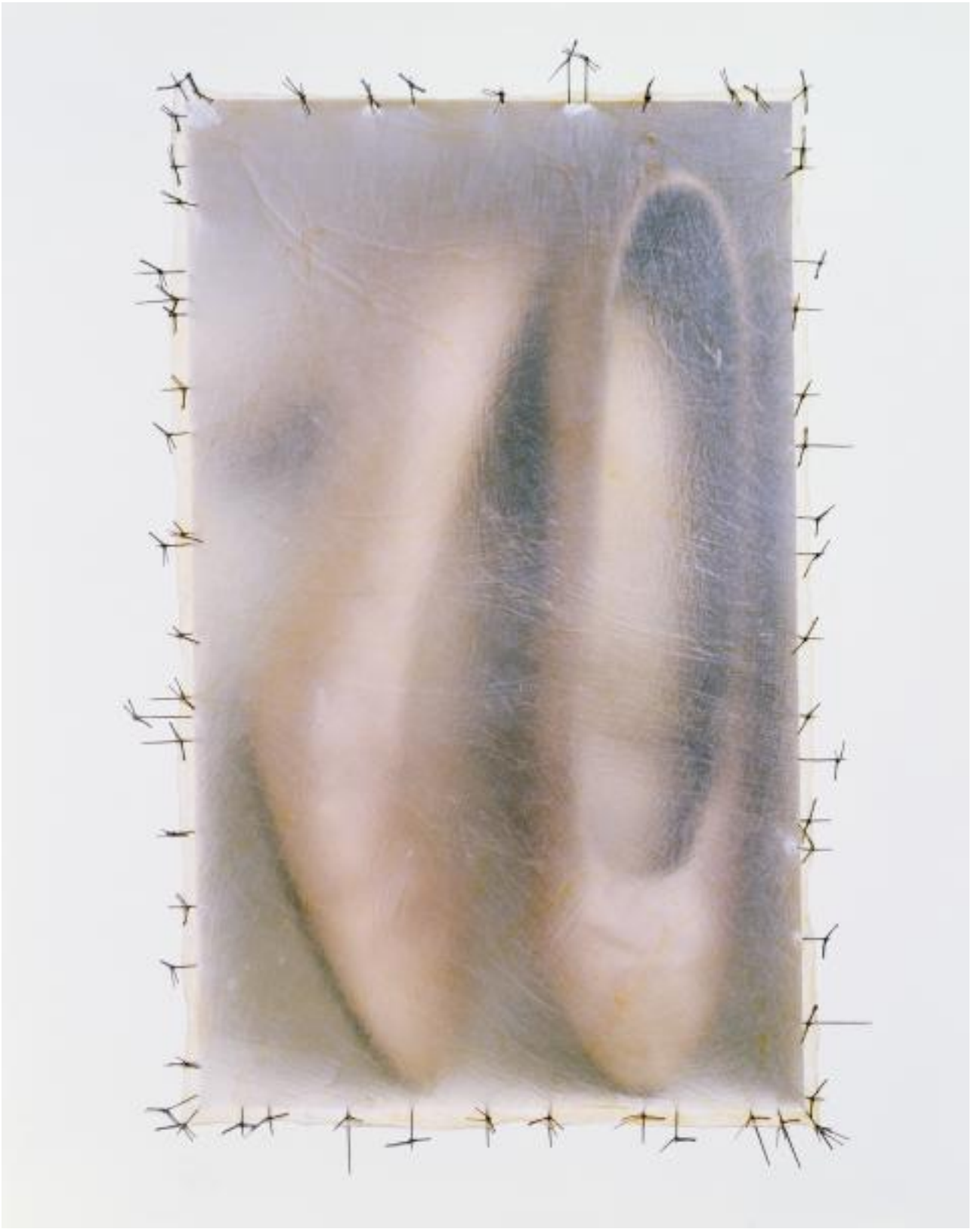

[7]דוריס סלסדו, Atrabiliarios (פרט)

1992-2004, נעליים, קיר גבס, צבע, עץ, סיבי חיות וחוטים כירורגיים, נישות ו-40 קופסאות, מידות משתנות
מוזיאון סן פרנסיסקו לאמנות מודרנית, קרן רכישות: מתנת קרלה אמיל וריץ' סילברסטין, פטרישה וראול קנדי, איליין מקאון, ליסה וג'ון מילר, צ'רה שרייר וגורדון פרוינד ורובין רייט

דוריס סלסדו ידועה בכך שהיא עוסקת בטראומה הקיבוצית הקשורה במשטרים טוטליטארים: עינוי בחסות ממשלתית, מלחמה בכוחות גרילה ושאר תופעות פוליטיות וחברתיות השזורות בהיסטוריה ובהווה של קולומביה. התערוכה בגוגנהיים היא אמנם רטרוספקטיבה, אבל היא מספקת מבט חלקי על יצירתה של סלסדו, משום שבולטים בהיעדרם ממנה פסלי הענק הציבוריים שלה, שאינם מתאימים למידות הגלריות במוזיאון. עבודה זכורה במיוחד, שנעדרת מן התערוכה, היא"שיבולת" [8]מ-2007, בה סלסדו יצרה סדק עצום באורך 167 מטרים ברצפת אולם הטורבינות של מוזיאון הטייט מודרן בלונדון - סדק אשר את צלקתו ניתן לראות עד היום.

תערוכתה של סלסדו בגוגנהיים מסתפקת בהצגת שסיעות מרומזות של הגוף, ובסימון של פעולות מלחמתיות אלימות הקורות מחוץ למרחב הגלריה, שקורבנותיהן מספרים עליהן לאמנית במסגרת ראיונות ארוכים. אחת הדוגמאות המעניינות בתערוכה היא העבודה "Disremembered", שכותרתה היא המצאה לשונית של האמנית, יציר כלאיים של שתי מילים שמשמעו "בלתי זכורים", ואשר נושא דמיון למילה האנגלית dismembered (מבותר). עבודה זו מורכבת משלוש חולצות עדינות, נשיות וקלילות, שתלויות על הקיר בגלריה צדדית, מעין מסדרון. החולצות מוארות בקושי ונראות במבט ראשון כמו קולקציית טוניקות אווירית של מעצב האופנה היפני איסי מיאקי. מבט מקרוב מגלה שהחולצות עשויות חוטי משי פראי ובין החוטים נראים קווקווים דקיקים שחורים, מקלות קטנטנים שהם בעצם מחטי תפירה דקיקות שרופות. כך, החולצות מתגלות כמכשירי עינויים סמויים, שהלובשת אותן לא תוכל לנשום בלי לכאוב. סלסדו יצרה עבודה זו בתגובה לסיפוריהן של אמהות לבנים שהשתייכו לכנופיות ומתו מוות אלים - אוכלוסיה שהשכול שלה "לא נחשב" כמו של אחרות, ושהאמנית מגדירה "מוות בחיים".

דוריס סלסדו, Disremembered I, 2014, חוטי משי ומחטי תפירה, 89x55x16 ס"מ, אוסף דיאן וברוס האלה **[9]**

[10]דוריס סלסדו, I Disremembered

2014, חוטי משי ומחטי תפירה, 89x55x16 ס"מ
אוסף דיאן וברוס האלה

לצד החולצות מוצב גוף עבודות אחר שסלסדו עובדת עליו כבר מעל ל-20 שנה. הסדרה "Viuda Casa La" ("הבית האלמנה") מורכבת מרהיטים שסלסדו מצאה ומילאה בבטון. בחלק מהמקרים היא חיברה את הרהיטים יחד, לכדי רהיטי כלאיים שנענים להגיון החלום הפרוידיאני, בו מיטה יכולה להיות גם שידה, והבית יכול להיות ריק לחלוטין וגם מלא עד אפס מקום בו-בזמן. הבטון הוא חומר בניה, אבל גם החומר שממנו עשויים קברים. הוא החומר המודרניסטי האולטימטיבי, אבל גם החומר שמייצג את הריק בהתגלמותו.

"ארץ של אלמנות", מכנה סלסדו את קולומביה, אשר לדבריה איבדה את היכולת להתאבל, ובמובן מסוים אפילו לחשוב, על הסבל הממשי שנגרם לאנשים אמיתיים כתוצאה מאירועים פוליטיים גדולים. האמן הנודע ג׳ון בלדסרי (Baldessari) אמר פעם שתפקיד האמן הוא להצביע. וזה בדיוק מה שסלסדו עושה בעבודותיה - היא מצביעה על מה שקרה בעבר, וממשיך לקרות בהווה, במדינה שאנו רגילים לשמוע עליה במהדורות החדשות, באופן שלרגע אחד מציב לנגד עינינו באופן ממשי את אותן אחיות, אלמנות, ואמהות ספציפיות.

[11] Untitled_1998_Miller.jpg

[12]דוריס סלסדו, ללא כותרת
1998, ארון עץ, בטון, פלדה, זכוכית ובגדים, 183.5x99.5x33 ס"מ
אוסף ליסה וג'ון מילר, חלקים ממתנה שהובטחה למוזיאון סן פרנסיסקו לאמנות מודרנית
צילום: דייויד הלד

הרטרוספקטיבה של דוריס סלסדו במוזיאון הגוגנהיים בניו יורק מוצגת עד ה-12 באוקטובר

Source URL: http://tohumagazine.com/he/article/%D7%90%D7%A8%D7%A5-%D7%A9%D7%9C-%D7%90%D7%9C%D7%9E%D7%A0%D7%95%D7%AA

Links
[1] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Doris-Salcedo-a-flor-instal.jpg
[2] http://whitecube.com/channel/in_the_studio/doris_salcedo_in_the_studio_2012/
[3] http://tohumagazine.com/he/file/%D7%93%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%A1-%D7%A1%D7%9C%D7%A1%D7%93%D7%95-flor-de-piel-%D7%A4%D7%A8%D7%98-2014-%D7%A2%D7%9C%D7%99-%D7%9B%D7%95%D7%AA%D7%A8%D7%AA-%D7%A9%D7%9C-%D7%95%D7%A8%D7%93%D7%99%D7%9D-%D7%95%D7%97%D7%95%D7%98%D7%99%D7%9D-13335x-650-%D7%A1%D7%9E-%D7%90%D7%95%D7%A1%D7%A3-%D7%93-%D7%93%D7%A1%D7%A7%D7%9C%D7%95%D7%A4%D7%95%D7%9C%D7%95%D7%A1
[4] https://tohumagazine.com/sites/default/files/A-Flor-De-Piel_detail.jpg
[5] http://www.pbs.org/art21/images/doris-salcedo/atrabiliarios-1992-93
[6] http://tohumagazine.com/he/file/%D7%93%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%A1-%D7%A1%D7%9C%D7%A1%D7%93%D7%95-atrabiliarios-%D7%A4%D7%A8%D7%98-1992-2004-%D7%A0%D7%A2%D7%9C%D7%99%D7%99%D7%9D-%D7%A7%D7%99%D7%A8-%D7%92%D7%91%D7%A1-%D7%A6%D7%91%D7%A2-%D7%A2%D7%A5-%D7%A1%D7%99%D7%91%D7%99-%D7%97%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%97%D7%95%D7%98%D7%99%D7%9D-%D7%9B%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%A8%D7%92%D7%99%D7%99%D7%9D-%D7%A0%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%AA
[7] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Atrabiliarios_Detail.jpg
[8] http://www.tate.org.uk/whats-on/tate-modern/exhibition/unilever-series-doris-salcedo-shibboleth
[9] http://tohumagazine.com/he/file/%D7%93%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%A1-%D7%A1%D7%9C%D7%A1%D7%93%D7%95-disremembered-i-2014-%D7%97%D7%95%D7%98%D7%99-%D7%9E%D7%A9%D7%99-%D7%95%D7%9E%D7%97%D7%98%D7%99-%D7%AA%D7%A4%D7%99%D7%A8%D7%94-89x55x16-%D7%A1%D7%9E-%D7%90%D7%95%D7%A1%D7%A3-%D7%93%D7%99%D7%90%D7%9F-%D7%95%D7%91%D7%A8%D7%95%D7%A1-%D7%94%D7%90%D7%9C%D7%94
[10] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Doris-Salcedo_Disremembered.jpg
[11] http://tohumagazine.com/he/file/untitled1998millerjpg
[12] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Untitled_1998_Miller.jpg